Mały Katechizm

RZYMSKO-KATOLICKI

DO UŻYTKU SZKOLNEGO I DOMOWEGO

OPRACOWANY PRZEZ KS. J. D.

DOSŁOWNY PRZEDRUK Z WYDANIA EUROPEJSKIEGO

MAŁY

KATECHIZM

rzymsko-katolicki

do użytku

szkolnego i domowego

opracowany

przez ks. **J. D.**

Dosłowny Przedruk
Z Wydania Starokrajskiego

L. 4958.

Pozwalamy drukować.

Z książęco-biskupiego Konsystorza

w Krakowie, 27 Listopada 1894.

Wikaryusz Kapitularny

Ks. Gawroński.

PRZEDMOWA.

Ze wszystkich nauk najpotrzebniejsza jest dla każdego człowieka nauka religii. Ponieważ zaś w czasach dzisiejszych nauka religii, udzielana w szkołach ludowych, nie wystarcza, jużto dla tego, że w wielu szkołach wykładaną bywa w języku obcym, którego dzieci dokładnie nie umieją, już też dla tego, że w wielu szkołach naukę religii ograniczono, przeto konieczną jest rzeczą, aby rodzice w domu nauką religii swych dzieci więcej się zajęli, niż do tego czasu. Dla nich to napisałem ten mały katechizm; niech im on posłuży do nauki religii swych dzieci w domu,w czasie wolnym od pracy. Sam uczyłem dzieci wedle tego katechizmu i przekonałem się, że z wielką łatwością go się nauczyły i wszystko zrozumiały.Tak, że conajmniej połowę pracy oszczędziłem sobie przy nauce religii do pierwszej Spowiedzi i Komunii świętej.

Ani chwały ludzkiej ani korzyści materyalnej nie pragnę. Niech ta praca moja posłuży "na większą chwałę Boga!"

Autor.

MATKA BOSKA
Nieustającej Pomocy.

Pacierz.

W Imię Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen.

Modlitwa Pańska.

Ojcze nasz któryś jest w niebiesiech.—Święć się Imię Twoje.—Przyjdź królestwo Twoje.—Bądź wola Twoja jako w niebie, tak i na ziemi.—Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj.—A odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom.—Ale nas zbaw od złego. Amen.

Pozdrowienie Anielskie.

Zdrowaś Maryo, łaskiś pełna, Pan z Tobą.—Błogosławionaś Ty między niewiastami i błogosławion owoc żywota Twojego, Jezus.—Święta Maryo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.

Skład Apostolski.

Wierzę w Boga Ojca Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi.— I w Jezus Chrystusa, Syna Jego jedynego, Pana naszego.—Który się począł z Ducha święsego narodził się z Maryi Dziewicy. — Umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion.—Zstąpił do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał. Wstąpił na niebiosa siedzi na

prawicy Boga Ojca Wszechmogącego.—Ztamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych.

Wierzę w Ducha świętego.—Święty Kościół powszechny, Świętych obcowanie.—Grzechów odpuszczenie. — Ciała zmartwychwstanie. — Żywot wieczny. Amen.

Dziesięć przykazań Boskich.

Jam jest Pan Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli.

1. Nie będziesz miał bogów cudzych przedemną.
2. Nie będziesz brał Imienia Pana Boga Twego nadaremno.
3. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.
4. Czcij ojca twego i matkę twoją.
5. Nie zabijaj.
6. Nie cudzołóż.
7. Nie kradnij.
8. Nie mów przeciw bliźniemu twemu fałszywego świadectwa.
9. Nie pożądaj żony bliźniego twego.
10. Ani domu, ani sługi, ani służebnicy, ani wołu, ani osła, ani żadnej rzeczy, która jego jest.

Dwa przykazania miłości.

1. Będziesz miłował Pana Boga Twego z całego serca twego, z całej duszy twojej i ze wszystkich sił twoich.
2. A bliźniego twego, jak siebie samego.

Dwa przykazania natury.

1. Czego nie chcesz, aby ci inny czynił, tego nikomu nie czyń.
2. Wszystko, co chcecie, aby wam ludzie czynili, to wy im czyńcie.

Pięć przykazań kościelnych.

1. Postanowione od Kościoła Bożego dni święte święcić.
2. Mszy świętej i kazania w dni święte z uczciwością i nabożeństwem słuchać.
3. Nakazane w pewne dni posty zachować.
4. Przynajmniej raz w roku, około Wielkanocy, przed kapłanem postanowionym spowiadać się i komunikować w własnej parafii, albo w innej za dozwoleniem swego pasterza.
5. Dziesięciny kościelne wiernie pasterzom swoim oddawać, i wesel w czasach zakazanych nie sprawować.

Siedm Sakramentów świętych.

1. Chrzest. 2. Bierzmowanie. 3. Pokuta. 4. Ciało i Krew Pańska. 5. Kapłaństwo. 6. Małżeństwo. 7. Ostatnie olejem świętym namaszczenie.

Sześć prawd, które każdy człowiek wiedzieć i wierzyć powinien pod utratą zbawienia.

1. Że jest Bóg, który wszystko stworzył i wszystkiem rządzi.

2. Że Bóg jest sprawiedliwy sędzia, który za dobre wynagradza, a za złe karze.
3. Że Bóg jest jeden w trzech osobach, to jest: Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty, czyli Trójca święta.
4. Że druga Osoba Trójcy świętej, to jest Syn Boży, stał się człowiekiem i umarł na krzyżu dla naszego zbawienia.
5. Że łaska Boska do zbawienia jest koniecznie potrzebna.
6. Że dusza ludzka jest nieśmiertelna, czyli że nigdy nie umiera.

WSTĘP.

1. *Na co jest człowiek na ziemi?*
Aby Boga poznał, miłował, wiernie Mu służył, przez to dosta się do nieba.
2. *Z czego poznajesz Boga?*
Z rzeczy stworzonych i z wiary chrześcijańskiej.
3. *Który człowiek miłuje Boga i służy Mu wiernie?*
Ten, co zawsze chętnie wypełnia przykazania Jego. "Kto ma przykazania Moje i zachowuje je, ten jest, który Mnie miłuje."
4. *Kto jest Bóg?*
Jest to istota najdoskonalsza, od której wszystko dobre pochodzi.
5. *Co jest niebo?*
Miejsce wiecznej i zupełnej szczęśliwości.

6. *Który człowiek dostanie się do nieba?*
Ten, który zachowuje przykazania Boskie i w to wszystko wierzy, co nam Bóg do wierzenia objawił.

CZĘSC I.

O wierze w ogólności.

7. *Co znaczy wierzyć?*
Wierzyć — znaczy mieć wszystko za prawdę nieomylną, co nam Bóg dla naszego zbawienia objawił.

8. *Kto nas uczy tego, co nam Bóg dla naszego zbawienia objawił?*
Kościół katolicki.

O potrzebie wiary.

9. *Dla czego powinniśmy wierzyć w to wszystko, co nam Bóg dla naszego zbawienia objawił?*
Ponieważ "nie może być, żeby Bóg kłamał." A "bez wiary nikt nie może się podobać Bogu" i "kto nie wierzy, będzie potępiony.

10. *W czem jest w krótkośct to zawarte, w co wierzyć powinniśmy?*
W Składzie Apostolskim, zaczynającym się od słów: "Wierzę w Boga."

ARTYKUŁ I.

"Wierzę w Boga Ojca, Wszechmogącego Stworzyciela nieba i ziemi."

11. *Dla czego wierzymy tylko w jednego Boga?*
Bo Bóg, będąc istotą najdoskonalszą, jest tylko jeden, gdyż dwóch lub więcej istot najdoskonalszych być nie może.

12. *Gdzie jest Bóg?*
Wszędzie.

13. *Czemu jednak nie widzimy Boga, chociaż jest wszędzie?*
Ponieważ "Bóg jest duchem."

14. *Dla czego nazywamy Boga Ojcem?*
Bo od niego wszystko dobre pochodzi.

15. *Dla czego nazywamy Boga wszechmogącym?*
Ponieważ wszystko uczynić może.

16. *Dla czego nazywamy Boga Stworzycielem nieba i ziemi?*
Bo stworzył czyli uczynił, niebo i ziemię z niczego.

O trzech Osobach w Bogu, czyli Trójcy świętej.

17. *Przez jaki znak wyznajemy trzy osoby w Bogu, czyli w Trójcy świetej?*
Przez znak Krzyża świętego.

18. *Zrób znak Krzyża świętego?*
W imię Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen.

19. *Wymień mi te trzy osoby w Bogu, które, żegnając się, wyznawasz?*

1. Bóg Ojciec. 2. Bóg Syn i 3. Bóg Duch święty.

20. *Która z tych trzech osób w Bogu jest większa, mędrsza lub dawniejsza?*
Wszystkie trzy są równie wielkie, mądre i dawne.

21. *Dla czego są te trzy osoby w Bogu, równie wielkie, mądre i dawne?*
Ponieważ wszystkie te trzy osoby są tylko jednym Bogiem.

22. *Jak nazywamy tę tajemnicę jednego Boga w trzech osobach?*
Trójcą Przenajświętszą.

O stworzeniu nieba i ziemi i o opatrzności Boskiej.

23. *W jaki sposób stworzył Bóg niebo i ziemię?*
"Bóg rzekł i stało się wszystko, rozkazał, a niebo i ziemia są stworzone."

24. *Na co stworzył Bóg niebo i ziemię?*
Na chwałę Swoję i na nasz pożytek.

25. *Kto utrzymuje ten świat i rządzi wszystkiem?*
Bóg.

26. *Jak nazywamy tę ciągłą opiekę i troskę Boga nad światem?*
Opatrznością Boską.

O Aniołach.

27. *Co stworzył Bóg w niebie?*
Bardzo wiele czystych i rozumnych duchów, wywyższonych nad ludzi.

28. *Jak nazywamy tych duchów?*
Aniołami.
29. *Jakimi byli aniołowie, gdy ich Bóg stworzył?*
Dobrymi i szczęśliwymi.
30. *Co uczynił Bóg później z wieloma aniołami?*
Strącił ich do piekła.
31. *Za co strącił Bóg wielu aniołów do piekła?*
Bo, chcąc się z Bogiem zrównać, unieśli się pychą.
32. *Jak nazywamy tych aniołów, których Bóg strącił z nieba do piekła?*
Djabłami, szatanami i złymi duchami.
33. *Do czego kuszą nas złe duchy?*
Do grzechu.
34. *Do czego zachęcają nas dobrzy aniołowie?*
Do dobrego, modląc się za nas i strzegąc nas na duszy i na ciele.
35. *Cośmy winni za to dobrym aniołom, że nas strzegą na duszy i ciele?*
Cześć, posłuszeństwo, wdzięczność i uszanowanie.
36. *Które stworzenie Boskie na ziemi jest najprzedniejsze?*
Człowiek.
37. *Dla czego jest najprzedniejszem stworzeniem Boskiem na ziemi?*
Bo jest stworzony na obraz i podobieństwo Boga.
38. *Co jest obrazem i podobieństwem Boga?*

Dusza człowieka, obdarzona rozumem, pamięcią i wolną wolą.

39. *Jaką jest dusza człowieka?*
Nieśmiertelną.

40. *Jak się nazywają pierwsi ludzie, których Bóg stworzył?*
Adam i Ewa.

41. *Gdzie osadził Bóg Adama i Ewę, gdy ich stworzył?*
W raju, ogrodzie rozkosznym.

42. *Jak długo byli Adam i Ewa w szczęściu i rozkoszy?*
Dopóki byli Bogu posłusznymi.

43. *W czem byli Adam i Ewa Bogu nieposłusznymi?*
W tem, że jedli owoc z drzewa zakazanego.

44. *Jaka kara spotkała Adama i Ewę za to nieposłuszeństwo?*
Utracili łaskę Boską uświęcającą, a za nią prawo do nieba; rozum ich został osłabiony, wola stała się skłonna do złego, i ciało podlegało chorobom i śmierci i zostali wypędzeni z raju.

45. *Jak nazywamy to nieposłuszeństwo Adama i Ewy względem Boga?*
Grzechem pierworodnym.

46. *Na kogo przeszedł ten grzech pierworodny, który Adam i Ewą w raju popełnili i kara za niego?*
Na wszystkich ludzi.

47 *Dla czego przeszedł grzech pierworodny i kara za niego na wszystkich ludzi?*
Bo wszyscy w Adamie zgrzeszyli.

48. *Kto jednak był wolny od grzechu pierworodnego?*
Najświętsza Marya Dziewica.

49. *Jakie największe nieszczęście sprowadził grzech pierworodny na wszystkich ludzi?*
To, że nikt nie mógł dostać się do nieba.

50. *Co jednak uczynił Bóg dla ludzi, aby mogli dostać się do nieba?*
Zlitował się i zesłał Zbawiciela świata.

ARTYKUŁ II.

"I w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedynego, Pana naszego,"

51. *Jak się nazywa Zbawiciel świata?*
Jezus Chrystus.

52. *Co znaczy imię Jezus?*
Tyle, co Zbawiciel lub Odkupiciel.

53. *Co znaczy imię Chrystus?*
Tyle, co pomazaniec.

54. *Kto jest Jezus Chrystus?*
Jest to jednorodzony Syn Boży, prawdziwy Bóg i oraz człowiek.

55. *Dlaczego nazywamy Jezusa Chrystusa jednorodzonym Synem Bożym?*
Bo jest od wieków i ze swej istoty jedynym prawdziwym Synem Bożym.

56. *Dlaczego nazywamy Jezusa Chrystusa Panem naszym?*
Bo jest Bogiem i Odkupiecielem naszym.

ARTYKUŁ III.

"Który się począł z Ducha świętego, narodził się z Maryi Dziewicy."

57. *Co rozumiesz przez to: "Jezus Chrystus począł się z Ducha świętego?"*
Przez to rozumiem, że Jezus Chrystus cudownym sposobem, za sprawą Ducha świętego, przyjął na siebie ciało i duszę ludzką, czyli stał się człowiekiem.

58. *Z kogo narodził się Jezus?*
Z Najświętszej Maryi Dziewicy.

59. *Jak więc nazywamy Najświętszą Maryę Dziewicę, ponieważ Pan Jezus się z Niej narodził?*
Matką Boską.

60. *Dla czego nazywamy Najświętszą Maryę Dziewicę Matką Boską?*
Ponieważ Jezus, który się z Niej narodził, jest nietylko człowiekiem, ale zarazem i Bogiem.

61. *Dla czego nazywamy Maryę Najświętszą Dziewicą?*
Ponieważ była zawsze nieskażoną dziewicą i najświętszą między wszystkimi ludźmi.

62. *Dla czego stał się Jezus człowiekiem?*
Aby mógł za nas cierpieć i umrzeć, a przez to od potępienia wiecznego nas odkupić.

ARTYKUŁ IV.

"Umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion."

63. *Co cierpiał Pan Jezus za nas, aby nas od potępienia wiecznego odkupić?*
Bardzo wiele! Był bity, wyśmiany, więziony, cierniem ukoronowany i do krzyża przybity, na którym umarł.

64. *Kto skazał Pana Jezusa na śmierć krzyżową?*
Pontski Piłat, starosta rzymski.

65. *Co rozumiesz przez to: Pan Jezus umarł?*
Przez to rozumiem, że dusza Pana Jezusa prawdziwie od ciała Swego się odłączyła.

66. *Za kogo umarł Pan Jezus?*
Za wszystkich ludzi.

67. *Co się stało z ciałem Pana Jezusa, skoro się dusza od Niego odłączyła?*
Zostało złożone do grobu.

ARTYKUŁ V.

"Zstąpił do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał."

68. *Dokąd poszła dusza Pana Jezusa, skoro się od Swego ciała odłączyła?*
Do piekieł, czyli otchłani.

69. *Kto tam był w otchłani?*
Dusze sprawiedliwych.

70. *Po co poszła dusza Pana Jezusa do otchłani?*
Aby duszom sprawiedliwym oznajmić, że z otchłani wyjdą i wnet do nieba pójdą.

71. *Jak długo została dusza Pana Jezusa w otchłani?*
Do trzeciego dnia.

72. *Dokąd poszła dusza Pana Jezusa dnia trzeciego z otchłani?*
Wróciła do Swego ciała.

73. *Co się stało z ciałem Pana Jezusa, skoro dusza z niem się połączyła?*
Ciało ożyło, a tak Pan Jezus chwalebnie z grobu zmartwychwstał.

ARTYKUŁ VI.

Wstąpił na niebiosa, siedzi na prawicy Boga Ojca Wszechmogącego."

74. *Co uczynił Pan Jezus czterdziestego dnia po Swojem chwalebnem zmartwychwstaniu?*
Wstąpił własną mocą ciałem i duszą do nieba.

75. *Co znaczą słowa: "Siedzi na prawicy Boga Ojca Wszechmogącego?"*
Te słowa znaczą, że Pan Jezus nietylko jako Bóg, lecz i jako człowiek ma w niebie moc i chwałę Bogu Samemu przynależną.

76. *Gdzie jest Pan Jezus?*
Jako Bóg jest wszędzie, a jako Bóg-czło-

wiek jest w niebie, na prawicy Boga Ojca, a na ziemi w przenajświętszym Sakramencie Ołtarza.

ARTYKUŁ VII.

"Ztamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych."

O sądzie szczegółowym.

77. *Kiedy przyjdzie Pan Jezus na ziemię?*
Na końcu świata.

78. *Dla czego przyjdzie Pan Jezus na końcu świata z nieba na ziemię?*
Aby sądzić żywych i umarłych, to jest dobrych i złych.

79. *Z czego będzie Pan Jezus sądził wszystkich ludzi na końcu świata?*
Ze wszystkich naszych myśli, słów i uczynków i z opuszczenia dobrego, do którego obowiązani jesteśmy.

80. *Jak nazywamy ten sąd na końcu świata?*
Sądem ostatecznym czyli powszechnym.

81. *Co się stanie z ludźmi po sądzie powszechnym?*
Dobrych weźmie Pan Bóg do nieba, a złych strąci do piekła.

82. *Co jest niebo?*
Jest to miejsce, gdzie Bóg wybranym Swoim widzieć się daje i napełnia ich wiecznem szczęściem i błogosławieństwem.

83. *Co jest piekło?*
Jestto ogień nieugaszony, wieczny płacz i zgrzytanie zębów.

O sądzie szczegółowym.

84. *Dokąd idzie dusza każdego człowieka, skoro się od ciała odłączy?*
Na sąd Boski.
85. *Jak nazywamy ten sąd Boski, na który dusza każdego człowieka idzie, odłączywszy się od ciała?*
Sądem szczegółowym.
86. *Dokąd idzie dusza człowieka każdego po sądzie szczegółowym?*
Do nieba, albo do czyśćca, albo też do piekła.
87. *Co jest czyściec?*—Jestto miejsce, w którem dusze zmarłych pozostają do czasu, dopóki za swoje grzechy sprawiedliwości Boskiej zadosyć nie uczynią.

ARTYKUŁ VIII.

"Wierzę w Ducha świętego."

88. *Kto jest Duch święty?*
Duch święty jest to trzecia osoba w Bóstwie, prawdziwy Bóg, jak Ojciec i Syn.
89. *Od kogo pochodzi Duch święty?*
Od Ojca i Syna.
90. *Gdzie jest Duch święty?*
Jako Bóg jest wszędzie, lecz jako dawca łask jest szczególnie w Kościele katolickim i w duszach sprawiedliwych.
91. *Jak długo zostaje Duch święty w duszach ludzi sprawiedliwych?*

Dopóki dusze są wolne od grzechu śmiertelnego.

92. *Co sprawuje Duch święty w duszach ludzi sprawiedliwych?*
Uświęca i oświeca je, wzmacnia i pociesza.

ARTYKUŁ IX.

"Swięty kościół powszechny, Swiętych obcowanie."

93. *Co jest Kościół?*
Kościół jest to zgromadzenie wszystkich prawowiernych chrześcijan, którzy Papieża czyli Ojca świętego, najwyższym swoim Pasterzem na ziemi uznają.

94. *Kto ustanowił Kościół?*
Pan Jezus.

95. *Na co ustanowił Pan Jezus Kościół?*
Abyśmy w nim osięgnąć mogli zbawienie wieczne.

96. *Kogo ustanowił Pan Jezus w Kościele najwyższym Pasterzem?*
Swiętego Piotra Apostoła.

97. *Kto jest następcą świętego Piotra?*
Papież czyli Ojciec święty.

98. *Kto jest następcą Apostołów?*
Każdy Biskup zostający w jedności z Papieżem.

99. *Kto pomaga Biskupom w sprawowaniu urzędu ich pasterskiego?*

Proboszczowie i inni kapłani.

100. *Komu dał zatem Pan Jezus w Kościele Swoim władzę nauczania Wiary świętej, sprawowanie Sakramentów świętych, Ofiary Mszy świętej i rządzenia wiernymi?*
Papieżowi i Biskupom z nim złączonym.

101. *Który więc jest Kościół Jezusa Chrystusa?*
Rzymsko-katolicki.

102. *Jaki mamy zatem obowiązek względem Kościoła rzymsko-katolickiego?*
Słuchać go w tem wszystkiem, co naszego zbawienia dotyczy.

Swiętych obcowanie.

103. *Kto należy do Kościoła Chrustusowego?*
Wszyscy prawowierni chrześcijanie na ziemi, dusze w czyśćcu i święci w niebie.

104. *W czem pokazuje się to duchowe połączenie wszystkich członków Kościoła Chrystusowego?*
W tem, że Swięci w niebie modlą się za nami, a my mamy udział w ich zasługach; my modlimy się za dusze w czyśćcu a one mają udział w zasługach naszych.

105. *Jak nazywamy to duchowe połączenie wszystkich członków Kościoła Chrystusowego?*
Swiętych obcowaniem.

ARTYKUŁ X.

"Grzechów odpuszczenie."

106. *Które grzechy mogą być odpuszczone w Kościele katolickim?*
Wszystkie grzechy bez wyjątku.

107. *Co powinien jednak grzesznik uczynić, aby mu były grzechy odpuszczone?*
Przyjąć godnie Sakramenta święte, które Pan Jezus na odpuszczenie grzechów, ustanowił.

108. *Które Sakramenta święte ustanowił Pan Jezus w kościele Swoim na odpuszczenie grzechów?*
Sakrament Chrztu i Pokuty świętej.

ARTYKUŁ XI.

"Ciała zmartwychwstanie."

109. *Co czeka każdego człowieka na ziemi?*
Śmierć.

110. *Co się dzieje z człowiekiem w chwili śmierci?*
Dusza odłącza się od ciała.

111. *Dokąd składają ludzie ciało, skoro się dusza od niego odłączy?*
Do grobu.

112. *Jak długo zostanie ciało w grobie?*
Aż do dnia sądu ostatecznego.

113. *Jak nazywamy to wskrzeszenie ciała do życia?*

Ciała zmartwychwstaniem.

114. *Co się stanie z ciałem człowieka w dzień sądu ostatecznego?*
Bóg wskrzesi je i połączy na zawsze z duszą.

115. *Dla czego zmartwychwstanie ciało?*
Aby i ciało miało udział w dzień sądu ostatecznego w nagrodzie lub karze, jak miało udział w dobrych lub złych uczynkach, i aby zwycięstwo Chrystusa nad śmiercią było zupełne.

ARTYKUŁ XII.

"Żywot wieczny." "Amen."

116. *Co jest żywot wieczny?*
Jest to życie wieczne tych, którzy umierają w łasce Boskiej, i widzą w niebie Boga twarzą w twarz.

117. *Jakie jest życie tych, którzy umierają bez łaski Boskiej uświęcającej, czyli w grzechu śmiertelnym?*
Jest ono nieszczęściem wiecznem, pochodzącem z niewidzenia Boga i cierpienia mąk ognia wiecznego.

118. *Któreż to są rzeczy ostateczne człowieka?*
Smierć, Sąd Boży, Niebo, albo Piekło.

119. *Co znaczy Amen?*
Niech się tak stanie, tak jest.

CZĘŚC II.

O przykazaniach Boskich.

120. *Co powinniśmy czynić, aby dostąpić żywota wiecznego?*
W to wszystko wierzyć, co nam Bóg do wierzenia objawił i przykazania Boskie zachowywać.

121. *Które przykazanie jest największe i wszystkie inne w sobie zawierające?*
Przykazanie miłości Boga i bliźniego.

122. *Powiedz mi przykazanie miłości Boga i bliźniego?*
Będziesz miłował Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego i ze wszystkiej duszy twojej i ze wszystkiej myśli twojej. Toć jest najpierwsze i najprzedniejsze przykazanie. A drugie podobne jest temu: Będziesz miłował bliźniego twego jak siebie samego.

O miłości Boga.

123. *Dla czego powinniśmy Boga miłować?*
Ponieważ nam sam nakazał, abyśmy Go miłowali i jest On naszem najwyższem dobrem.

124. *Jak powinniśmy Boga miłować?*
Nadewszystko.

125. *Który człowiek miłuje Boga nadewszystko?*

Ten, co woli raczej wszystko, nawet życie swoje stracić, niźli Boga jednym ciężkim grzechem obrazić, i grzechów powszednich ile może się wystrzega.

O miłości bliźniego.

126. *Kogo powinniśmy po Bogu miłować?*
Bliźniego naszego.

127. *Kto jest bliźnim naszym?*
Każdy człowiek.

128. *Dla czego powinniśmy każdego człowieka miłować?*
Ponieważ nam Pan Jezus nakazuje, abyśmy wszyscy, jako dzieci jednego Ojca w niebiesiech, nawzajem się miłowali.

129. *Jak nam Pan Jezus nakazuje bliźniego naszego miłować?*
Jak siebie samego.

130. *Który człowiek miłuje bliźniego jak siebie samego?*
Ten, co bliźniemu swemu wszystkiego dobrego z całego serca życzy i wedle możności dobrze mu czyni.

131. *Który człowiek miłuje siebie samego?*
Ten, co przedewszystkiem stara się o zbawienie swojej duszy.

132. *Gdzie znajdujemy szczegółową naukę, jak mamy Boga i bliźniego miłować?*
W dziesięciu przykazaniach Boskich.

O dziesięciu przykazaniach Boskich.

133. *Wymień mi dziesięć przykazań Boskich?*
Jam jest Pan Bóg twój. Nie będziesz miał Bogów cudzych przedemną itd.
134. *Czego nas uczą pierwsze trzy przykazania Boskie?*
Obowiązków względem Boga.
135. *Czego nas uczą ostatnie siedm przykazań Boskich?*
Obowiązków względem bliźnich.

PIERWSZE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie będziesz miał Bogów cudzych przedemną."

136. *Co nam nakazuje pierwsze przykazanie Boskie?*
Abyśmy w jednego Boga wierzyli, w nim nadzieję pokładali, Jego nadewszystko miłowali i cześć należną Mu oddawali.
137. *Który człowiek grzeszy przeciw wierze?*
Ten, co w Boga i prawdy wiary nie wierzy, lub o prawdach wiary powątpiewa, w gusła zaś i zabobony wierzy.
138. *Który człowiek grzeszy przeciw nadziei w Boga?*
Ten, co wątpi o miłosierdziu Bożem lub też zuchwale grzeszy w nadziei miłosierdzia Bożego.
139. *Który człowiek grzeszy przeciw miłości Boga?*

Ten, co nie zachowuje przykazań Boskich.

O czci Świętych.

140. *Czego uczy Kościół katolicki o czci i wzywaniu Świętych?*
Że jest słuszną i zbawienną rzeczą czcić i wzywać Świętych.

141. *Czem się różni cześć, którą oddajemy Świętym, od czci, którą Bogu oddajemy?*
Tem, że Świętych czcimy jako sługi wierne Bogu, Boga zaś jako Najwyższego Pana naszego.

142. *Jak powinniśmy czcić Świętych?*
Naśladować ich cnoty i ich modlitwom się polecać.

143. *Kogo powinniśmy najwięcej z wszystkich Świętych czcić?*
Najświętszą Maryę Pannę.

144. *Dla czego powinniśmy najwięcej z wszystkich Świętych Najświętszą Maryę Pannę czcić?*
Bo jest Matką Boską i dla tego może nam u Boga najwięcej łask uprosić.

145. *Dla czego czcimy obrazy, krzyżyki i medaliki Pana Jezusa, Matki Boskiej i Świętych?*
Bo nam przypominają cudowne dzieła Boże i przykłady Świętych, które nas do cnoty i pobożności zachęcają.

146. *Który człowiek oddaje Bogu cześć należną?*

Ten, co w jednego Boga wierzy, w Nim nadzieję pokłada, Jego nadewszystko miłuje i cześć należną Mu objawia wewnętrzną, przez uczynki zewnętrzne.

DRUGIE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno."

147. *Czego zakazuje drugie przykazanie Boskie?*
Lekkomyślnego wymawiania Imienia Boskiego, Matki Boskiej, Świętych, bluźnierstwa, fałszywej lub niepotrzebnej przysięgi, klątwy i niedotrzymania ślubów.

148. *Który człowiek grzeszy bluźnierstwem?*
Ten, co wymawia słowa zuchwałe lub szydercze przeciw Bogu, Świętym albo świętym rzeczom.

149. *Który człowiek grzeszy fałszywą przysięgą czyli krzywoprzysięztwem?*
Ten, co wzywa Boga na świadka, że mówi prawdę, lub czyni szczerą obietnicę, a podaje wątpliwość, jako pewność, kłamstwo jako prawdę, obietnicy nie dotrzymuje, choć może, lub też, że czynienia dobrego zaniedba, albo coś złego uczyni.

150. *Który człowiek grzeszy klątwą?*
Ten, co sobie lub innemu złorzeczy.

151. *Który człowiek grzeszy niedotrzymaniem ślubów?*

Ten, co dobrowolnie Bogu coś dobrego obiecał, do czego prawem Bożem nie jest obowiązany, a tej obietnicy nie dotrzymuje, choć może dotrzymać.

TRZECIE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Pamiętaj, abyś dzień święty święcił."

152. *Co nakazuje trzecie przykazanie Boskie?*
Dzień święty święcić.

153. *Jak powinniśmy dzień święty święcić?*
Słuchać nabożnie Mszy świętej i kazania, Sakramenta święte przyjmować, modlić się, pobożne książki czytać i uczynki miłosierne wykonywać.

154. *Przez co znieważa się dni święte?*
Przez prace, które trudzą ciało bez koniecznej potrzeby, rozpusta, swawole, pijaństwo, nieprzyzwoite gry, tańce i zabawy.

CZWARTE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Czcij ojca twego i matkę twoją, aby ci się dobrze powodziło i abyś długo żył na świecie."

155. *Co nam nakazuje czwarte przykazanie Boskie?*
Rodziców i przełożonych czcić, szanować, miłować i słuchać w tem wszystkiem, co się Panu Bogu podoba.

156. *Czego mogą się dzieci spodziewać, które*

czwarte przykazanie Boskie zachowują?
W tem życiu błogosławieństwa i opieki Boga, a po śmierci nagrody wiecznej.

157. *Co czeka te dzieci, które czwartego przykazania Boskiego nie zachowują?*
W tem życiu kara Boża, a po śmierci potępienie wieczne.

PIĄTE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie **zabijaj.**"

158. *Czego zakazuje piąte przykazanie?*
Zabójstwa i tego wszystkiego, co szkodzi na ciele i duszy bliźniemu i sobie samemu: jak i gniewu, nienawiści, kłótni, bijatyki, obżarstwa, pijaństwa i każdego uwodzenia do grzechu.

159. *Co trzeba uczynić, jeśli się bliźniemu na ciele lub na duszy szkodę wyrządziło?*
Szkodę wyrządzoną wedle możności wynagrodzić, za grzech pokutować i szczerze go się spowiadać.

SZOSTE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie **cudzołóż.**"

160. *Czego zakazuje szóste przykazanie Boskie?*
Cudzołóztwa i tego wszystkiego, co wstydliwość obraża i do grzechu nieczystego prowadzi.

161. *Co powinniśmy czynić, jeśli mamy wątpliwość o czem, czy jest grzechem przeciw czystości?*
Prosić spowiednika o pouczenie, a tymczasem pilnie się wystrzegać tego, o czem mamy wątpliwości.

SIODME PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie kradnij."

162. *Czego zakazuje siódme przykazanie Boskie?*
Czynić bliźniemu szkodę na majątku.

163. *Który więc człowiek grzeszy przeciw siódmemu przykazaniu?*
Ten, co bliźniemu szkodzi w jakikolwiek sposób na majątku i ten, który do tego dopomaga.

164. *Do czego jest zobowiązany ten, co cudzą własność posiada lub bliźniego na majątku skrzywdził?*
Cudzą własność wrócić i krzywdę jaknajprędzej wynagrodzić.

165. *Kto powinien krzywdę wynagrodzić, jeśli jej ten co ją wyrządził, nie nagrodził?*
Każdy, co miał udział w tym grzechu.

OSME PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie mów fałszywego świadectwa naprzeciw bliźniemu twemu."

166. *Czego zakazuje ósme przykazanie Boskie?*

Fałszywego świadectwa, kłamstwa, obmowy, oszczerstwa i tego wszystkiego, co szkodzi bliźniemu na sławie i dobrem imieniu.

167. *Który człowiek grzeszy kłamstwem?*
Ten, co z wiedzą i umyślnie mówi nieprawdę.

168. *Który człowiek grzeszy obmową?*
Ten, co niepotrzebnie wyjawia ukryte grzechy lub wady bliźniego.

169. *Który człowiek grzeszy oszczerstwem?*
Ten, co rozmyślnie mówi o bliźnim złe rzeczy, których tenże nie popełnił, lub popełnione powiększa.

170. *Jaki obowiązek ciąży na tym, który bliźniego oczernił?*
Oszczerstwo odwołać i wszelką szkodę z niego wynikłą bliźniemu wynagrodzić.

DZIEWIĄTE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie pożądaj żony bliźniego twego."

171. *Czego zakazuje dziewiąte przykazanie Boskie?*
Wszelkich nieczystych myśli i pożądliwości.

172. *Który człowiek grzeszy myślami nieczystemi?*
Ten, co dobrowolnie na nie zezwala i ma w nich upodobanie.

173. *Który człowiek grzeszy nieczystemi pożądliwościami?*

Ten, co dobrowolnie pragnie coś widzieć, słyszeć lub czynić, co obraża wstydliwość.

DZIESIĄTE PRZYKAZANIE BOSKIE.

"Nie pożądaj żadnej rzeczy bliźniego twego."

174. *Czego zakazuje dziesiąte przykazanie?*
Wszelkiej pożądliwości rozmyślnej cudzego dobra w sposób niesprawiedliwy.

175. *Co nakazuje dziesiąte przykazanie Boskie?*
Każdemu dobrze życzyć a swojem się zadowolnić.

O PIĘCIU PRZYKAZANIACH KOSCIELNYCH.

PIERWSZE PRZYKAZANIE KOSCIELNE.

"Postanowione od kościoła dni święte święcić."

176. *Co nakazuje pierwsze przykazanie kościelne?*
Uroczyste święta, które Kościół ku czci Pana Jezusa, Matki Boskiej i świętych Pańskich ustanowił, tak święcić jak niedziele.

DRUGIE PRZYKAZANIE KOSCIELNE.

"Mszy świętej i kazania w niedzielę i święta z uczciwością i nabożeństwem słuchać."

177. *Co nakazuje drugie przykazanie kościelne?*
W niedzielę i święta Mszy świętej i kazania nabożnie słuchać.

178. *Który człowiek jest obowiązany w niedzielę i święta Mszy świętej i kazania słuchać?*
Każdy prawowierny chrześcijanin przyszedłszy do wieku rozpoznania, to jest mniej więcej od siódmego roku życia.

179. *Co zwalnia od obowiązku słuchania Mszy świętej i kazania w niedzielę i święta?*
Choroba, pielęgnowanie chorych, dozór nad domem i inne ważne przyczyny.

—— o ——

TRZECIE PRZYKAZANIE KOSCIELNE.

"Nakazane w pewne dni posty zachowywać, a w piątki i w soboty od mięsa się wstrzymywać."

180. *Co nakazuje trzecie przykazanie kościelne?*
W pewne dni pościć i w pewne od mięsnych potraw się wstrzymywać.

181. *W które dni nakazuje Kościół pościć?*
We wszystkie dni Wielkiego Postu z wyjątkiem niedziel, w suche dni, w wigilie

przed niektóremi świętami i w środy i piątki adwentowe.

182. *Który człowiek zachowuje post według Kościoła?*
Ten, co w dni postne tylko raz na dzień w godzinę południową do sytości się posila, z rana i na wieczór mały tylko posiłek bierze, a wstrzymuje się od mięsnych potraw i nabiału.

183. *Który człowiek jest obowiązany także ściśle pościć?*
Każdy chrześcijanin katolik od 21 do 60 roku życia, jesli go słuszna przyczyna od tego nie zwalnia.

184. *Co zwalnia od ścisłego postu?*
Pozwolenie władzy duchownej, choroba, ciężka praca, ubóztwo, pielęgnowanie chorych i pielgrzymka.

185. *W które dni jesteśmy obowiązani wstrzymywać się od mięsnych potraw?*
We wszystkie piątki i soboty całego roku, w niedzielę Wielkiego Postu i w dni krzyżowe.

186. *Który człowiek jest obowiązany w te dni wstrzymać się od mięsnych potraw?*
Każdy katolik po skończonym siódmym roku życia, jeśli go od tego nie zwolni słuszna przyczyna.

187. *Co zwalnia od wstrzymywania się od mięsnych potraw?*
Pozwolenie władzy duchownej lub inna ważna przyczyna.

CZWARTE PRZYKAZANIE KOSCIELNE.

"Przynajmniej raz w rok spowiadać się i około Wielkanocy komunikować we własnej parafii, albo w innej za dozwoleniem swego pasterza."

188. *Co nakazuje czwarte przykazanie kościelne?*
Przynajmniej raz w rok się spowiadać przed kapłanem upoważnionym do słuchania spowiedzi i w czasie wielkanocnym komunikować się we własnym parafialnym kościele lub w innym za dozwoleniem swego pasterza.

189. *W którym wieku życia jest każdy chrześcijanin katolik obowiązany spowiadać się i w czasie Wielkanocnym komunikować?*
Po przyjściu do rozumu i odebraniu takiego przysposobienia, że może te sakramenta godnie przyjmować.

PIĄTE PRZYKAZANIE KOSCIELNE.

"W czasach zakazanych wesela nie odprawiać."

190. *Czego zakazuje piąte przykazanie kościelne?*
W czasach zakazanych ślubów małżeńskich zawierać i wesel, tańców i zabaw głośnych wyprawiać.

191. *Któreż to są czasy zakazane?*
Od pierwszej niedzieli Adwentu do uroczystości Trzech Króli i od środy popielcowej do niedzieli przewodniej.

———

O przestąpieniu przykazań czyli o grzechu."

192. *Co jest grzech?*
Grzech jestto dobrowolne przestąpienie przykazania Bożego lub kościelnego, czyli nieposłuszeństwo rozkazom Boskim.

193. *Czem grzeszy człowiek?*
Myślą, pożądaniem, mową, uczynkiem i zaniedbaniem dobrego, które wypełnić powienien.

194. *Który człowiek grzeszy myślami?*
Ten, który z wiedzą, wolą—i upodobaniemprzy myślach grzesznych się zatrzymuje.

196. *Który człowiek grzeszy pożądaniem?*
Ten, który z wiedzą i wolą pragnie coś takiego widzieć, słyszeć lub czytać, co jest grzechem.

195. *Który człowiek grzeszy mową?*
Ten, który z wiedzą i wolą coś takiego mówi lub śpiewa,co się Bógu nie podoba.

197. *Który człowiek grzeszy uczynkiem?*
Ten, który z wiedzą i wolą coś takiego czyni, czego Bóg zakazał.

198. *Który człowiek grzeszy zaniedbaniem dobrego?*

Ten, który nie czyni tego, co jest jego obowiązkiem, lecz to, co jemu się podoba.

199. *Jak nazywamy małe czyli lekkie grzechy?*
Powszedniemi.

200. *Jakie złe skutki pociąga za sobą grzech powszedni?*
Osłabienie łaski Boskiej, karę doczesną, tu na tym świecie, albo na drugim w czyścu, i oziębłość względem miłości Boga, która prowadzi do grzechu wielkiego czyli ciężkiego.

201. *Który człowiek popełnia grzech powszedni?*
Ten, który przestępuje przykazania Boskie lub kościelne z wiedzą wolą zupełną w małej rzeczy, albo w ważnej rzeczy, ale nie z zupełną wolą.

202. *Czem więc jest grzech powszedni dla duszy?*
Tem, czem jest choroba dla ciała.

203. *Jak nazywamy grzechy wielkie, czyli ciężkie?*
Grzechami śmiertelnymi.

204. *Jakie skutki pociąga za sobą grzech śmiertelny?*
Utratę łaski Boskiej uświęcającej i karę wieczną w piekle, a na ziemi doczesną.

205. *Który człowiek popełnia grzech śmiertelny?*
Ten, który przestępuje przykazania Boskie lub kościelne z zupełną wiedzą i wolą w ważnej rzeczy.

206. *Czem więc jest grzech śmiertelny dla duszy?*
Tem, czem jest śmierć dla ciała.

O różnych rodzajach grzechu."

207. *Jak nazywamy te grzechy, z których wiele innych, jakoby ze źródeł, wypływa?*
Grzechami głównymi.
208. *Wymień mi te grzechy główne?*
1. Pycha. 2. Łakomstwo. 3. Nieczystość. 4. Zazdrość. 5. Obżarstwo. 6. Gniew. 7. Lenistwo.
209. *Który człowiek grzeszy pychą?*
Ten, który siebie samego ma za coś więcej, niż jest rzeczywiście, Bogu czci należnej nie oddaje, a gardzi bliźnim.
210. *Który człowiek grzeszy łakomstwem?*
Ten, który zanadto troszczy się o dobra doczesne.
211. *Który człowiek grzeszy nieczystością?*
Ten, który z wiedzą, wolą i upodobaniem przy myślach nieczystych się zatrzymuje, albo coś takiego mówi, śpiewa lub czyni, co wstydliwość obraża.
212. *Który człowiek grzeszy zazdrością?*
Ten, który się smuci ze szczęścia, lub cieszy się z nieszczęścia bliźniego.
213. *Który człowiek grzeszy obżarstwem?*
Ten, który je lub pije nad potrzebę.
214. *Który człowiek grzeszy gniewem?*

Ten, który bez słusznej przyczyny się oburza i pragnie zemsty.

215. *Który człowiek grzeszy lenistwem?*
Ten, który ma wstręt do pracy i wypełniania swych obowiązków.

216. *Jak nazywamy te grzechy, które szczególnie łasce Ducha św. się sprzeciwiają i nawrócenie grzesznika bardzo utrudniają?*
Grzechami przeciwko Duchowi świętemu.

217. *Wylicz mi grzechy przeciwko Duchowi świętemu.*
1. Zuchwale grzeszyć w nadziei miłosierdzia Boskiego. 2. Rozpaczać albo wątpić o łasce Bożej. 3. Sprzeciwiać się uznanej chrześcijańskiej prawdzie. 4. Bliźniemu łaski Boskiej nie życzyć 5. Przeciw zbawiennym natchnieniom być zatwardziałego serca. 6. Umyślnie zaniedbywać pokutę aż do śmierci.

218. *Co mówi Chrystus o grzechach przeciw Duchowi świętemu?*
"Ktoby mówił przeciw Duchowi św., nie będzie mu odpuszczone, ani w tem życiu, ani w przyszłem."

219. *Dlaczego nie będzie temu człowiekowi, który grzeszy przeciw Duchowi świętemu, ani w tem, ani w przyszłem życiu odpuszczone?*
Bo taki człowiek prawie nigdy za swoje grzechy nie pokutuje na ziemi i w grzechu śmiertelnym umiera.

220. *Jak nazywamy te grzechy, które dla swej*

złości o karę sprawiedliwości Boskiej wołają?
Grzechami wołającymi o pomstę do nieba.

221. *Wylicz mi grzechy wołające o pomstę do nieba?*
1. Umyślne mężobójstwo. 2. Grzech sodomski. 3. Uciśnienie ubogich wdów i sierot, 4. Zatrzymanie zapłaty sługom i najemnikom.

222. *Jak nazywamy te grzechy, które inni popełniają a my współwinowajcami ich jesteśmy?*
Grzechami cudzymi.

223. *Wylicz mi grzechy cudze?*
1. Namawiać do grzechu. 2. Rozkazywać grzeszyć. 3. Pobudzać do grzechu. 4. Zezwalać na grzech. 5. Pochwalać grzech drugiego. 6. Milczeć na cudzy grzech. 7. Grzechu nie karać. 8. Pomagać do grzechu. 9. Bronić grzechu drugiego.

224. *Co nas przed każdym grzechem przestrzega i do życia cnotliwego zachęca?*
Głos sumienia.

O cnocie chrześcijańskiej.

225. *Na czem polega wogóle cnota chrześcijańska?*
Na stałej woli i dążności, aby to czynić, co się Bogu podoba.

226. *Jak się dzielą cnoty chrześcijańskie?*
Na cnoty Boskie i obyczajowe czyli moralne.

227. *Które to są cnoty Boskie?*
Wiara, nadzieja i miłość.

228. *Dla czego nazywamy wiarę, nadzieję i miłość cnotami Boskiemi?*
Ponieważ wprost od Boga pochodzą i wprost do Boga się odnoszą.

229. *Które to są cnoty moralne czyli obyczajowe?*
Roztropność, sprawiedliwość, wstrzemięźliwość i męstwo.

230. *Który człowiek jest roztropny?*
Ten, który czyni to, co się Bogu podoba, a złego unika.

231. *Który człowiek jest sprawiedliwy?*
Ten, który każdemu oddaje to, co mu się słusznie należy.

232. *Który człowiek jest wstrzemięźliwy?*
Ten, który swoje zmysłowe skłonności i pożądliwości przezwycięża.

233. *Który człowiek jest mężny?*
Ten, którego żadne trudności i prześladowania nie odstraszają od czynienia dobrze.

O doskonałości chrześcijańskiej.

234. *Co powinniśmy czynić, aby dojść do doskonałości chrześcijańskiej?*
Naśladować Jezusa Chrystusa.

235. *Jakie rady zalecił osobliwie Jezus Chrystus, aby osięgnąć doskonałość chrześcijańską.?*

1. Dobrowolne ubóstwo. 2. Dobrowolną czystość. 3. Zupełne posłuszeństwo przełożonemu duchownemu.

236. *Kto jest obowiązany do zachowania tych trzech rad ewangelicznych?*
Osoby zakonne i wszyscy, którzy zgodnie z temi radami ślub złożyli.

237. *Kto z ludzi w stanie świeckim prowadzi żywot doskonały?*
Ten, który nie żyje wedle ducha świata, lecz wedle ducha Chrystusowego.

238. *Który człowiek żyje wedle ducha świata?*
Ten, który szuka szczęścia w bogactwwach, honorach, zaszczytach, sławie i rozkoszach zmysłowych.

239. *Który człowiek żyje wedle ducha Chrystusowego?*
Ten, który szuka szczęścia w Bogu, Jego świętej służbie, znosi cierpliwie i chętnie ubóstwo, prześladowanie i udręczenie wszelkie. "Mądrość tego świata głupstwem jest u Boga."

CZĘSC III.

O łasce Boskiej, Sakramentach świętych i o Modlitwie.

240. *Czyjej pomocy potrzebujemy do zbawienia?*
Boskiej.

241. *Kto nam wysłużył tę pomoc Boga dla naszego zbawienia?*
Jezus Chrystus.
242. *Jak nazywamy tę pomoc Boga, którą nam Jezus Chrystus dla naszego zbawienia wysłużył?*
Łaską Boską.
243. *Co jest łaska Boska?*
Jestto pomoc wewnętrzna i nadprzyrodzona, którą nam Bóg daje przez zasługi Jezusa Chrystusa dla naszego zbawienia.
244. *Jak się dzieli łaska Boska?*
Na łaskę pomagającą, czyli uczynkową, i uświęcającą, czyli usprawiedliwiającą.

O łasce pomagającej czyli uczynkowej.

245. *Co sprawia w nas łaska pomagająca, czyli uczynkowa?*
Oświeca rozum i daje moc woli do unikania złego a czynienia dobrego.
246. *Któremu człowiekowi daje Bóg łaskę pomagającą, czyli uczynkową?*
Każdemu człowiekowi.
247. *Co jednak powinien człowiek czynić, aby mu łaska uczynkowa stała się pomocna do zbawienia?*
Wiernie z nią pracować na swoje zbawienie.
248. *Dla czego daje Bóg każdemu człowiekowi łaskę pomagającą czyli uczynkową?*

Bo Bóg chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i przyszli do uznania prawdy.

O łasce uświęcającej.

249. *Co sprawia w nas łaska uświęcająca?*
Oczyszcza nas z grzechów, czyni nas sprawiedliwymi i świętymi i daje nam prawo do nieba.

250. *Przez które Sakramenta odbiera grzesznik łaskę uświęcającą?*
Przez godne przyjęcie Sakramentu Chrztu świętego, lub też, jeśli jest ochrzconym, przez godne przyjęcie Sakramentu Pokuty świętej.

251. *Jak długo zostaje w nas łaska uświęcająca?*
Dopóki nie popełnimy grzechu śmiertelnego.

252. *Co więc tracimy, popełniwszy grzech śmiertelny?*
Łaskę Boską uświęcającą, a z nią prawo do nieba.

O Sakramentach świętych.

253. *Co jest Sakrament?*
Sakrament jest to znak widzialny łaski Boskiej niewidzialnej, ustanowiony od Jezusa Chrystusa dla naszego zbawienia.

254. *Które to Sakramenta ustanowił Jezus Chrystus dla naszego zbawienia?*

1. Chrzest. 2. Bierzmowanie. 3. Ciało i Krew Pańska. 4. Pokuta. 5. Ostatnie namaszczenie Olejem świętym. 6. Kapłaństwo. 7. Małżeństwo.

255. *Jak się dzielą Sakramenta święte?*
Na Sakramenta żywych i umarłych; na Sakramenta, które tylko raz i na takie, które więcej razy w życiu ważnie przyjąć wolno.

256. *Które Sakramenta nazywamy Sakramentami żywych?*
1. Bierzmowanie. 2. Ciało i Krew Pańska. 3. Ostatnie namaszczenie Olejem świętym. 4. Kapłaństwo. 5. Małżeństwo.

257. *Dla czego nazywamy te Sakramenta Sakramentami żywych?*
Ponieważ je tylko w łasce uświęcającej, która jest życiem duszy, przyjąć godnie można.

258. *Które Sakramenta są Sakramentami umarłych?*
Chrzest i Pokuta.

259. *Dla czego nazywamy Chrzest i Pokutę Sakramentami umarłych?*
Ponieważ te Sakramenta można godnie przyjąć w grzechu śmiertelnym, który jest śmiercią duszy.

260. *Które Sakramenta można raz tylko w życiu ważnie przyjąć?*
Chrzest, Bierzmowanie i Kapłaństwo.

261. *Co czyni ten człowiek, który przyjmuje*

Sakramenta święte nie godnie?
Popełnia grzech świętokradztwa.

—o—

O Chrzcie świętym.

262. *Który Sakrament jest najpierwszym i najpotrzebniejszym?*
Chrzest.

263. *Dla czego Chrzest jest najpierwszym Sakramentem?*
Bo przed Chrztem nie można żadnego innego Sakramentu ważnie przyjąć.

264. *Dla czego jest Chrzest najpotrzebniejszym Sakramentem?*
Bo bez Chrztu nie można być zbawionym.

265. *Co jest Chrzest?*
Jestto Sakrament, który gładzi grzech pierworodny, wszystkie inne grzechy przed Chrztem popełnione, oraz wszelką karę doczesną i wieczną za nie.

266. *Czem może być Chrzest z wody zastąpiony?*
Chrztem z pragnienia i krwi.

267. *Co jest Chrzest z pragnienia?*
Jestto szczere pragnienie, połączone z doskonałą miłością Boga, przyjęcia Chrztu świętego.

268. *Co jest Chrzest z krwi?*
Jestto poniesiona śmierć męczeńska dla Chrystusa Pana.

269. *Jaką łaskę odbieramy w Sakramencie Chrztu swiętego?*
Uświęcającą, która nam daje prawo do nieba.

O Bierzmowaniu.

270. *Co jest Bierzmowanie?*
Jestto Sakrament, w którym odbieramy łaskę Ducha swiętego, abyśmy wiarę naszą mężnie wyznawali i wedle niej żyli.

271. *Który człowiek może przyjąć godnie Sakrament Bierzmowania?*
Każdy człowiek ochrzcony, który go jeszcze nie przyjął i jest w łasce Boskiej uświęcającej, czyli wolny od grzechu śmiertelnego.

272. *Co sprawia w nas Sakrament Bierzmowania?*
Pomnaża łaskę Boską uświęcającą i daje nam łaski potrzebne do nabycia doskonałości chrześcijańskiej.

O Najświętszym Sakramencie Ołtarza czyli ciała i Krwi Pańskiej.

273. *Co jest Najświętszy Sakrament Ołtarza?*
Jestto prawdziwe Ciało i prawdziwa Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa pod postaciami chleba i wina.

274. *Kiedy Jezus Chrystus ustanowił Najświętszy Sakrament Ołtarza?*

Przy ostatniej wieczerzy w dzień przed gorzką męką i śmiercią swoją.

275. *Jak ustanowił Jezus Najświętszy Sakrament Ołtarza?*

Wziął chleb, błogosławił, łamał i dawał uczniom Swoim, mówiąc: "Bierzcie i jedzcie, to jest ciało moje, które za was będzie wydane;—to czyńcie na moją pamiątkę." Potem wziął kielich z winem, błogosławił i dawał uczniom Swoim, mówiąc:

"Pijcie z tego wszyscy, albowiem to jest krew Moja nowego testamentu, na odpuszczenie grzechów. To czyńcie na Moją pamiątkę."

276. *Jaką władzę dał apostołom Jezus Chrystus, mówiąc do nich: "to czyńcie na Moją pamiątkę?"*

Władzę przemienienia chleba i wina w Ciało i Krew Pana Jezusa.

277. *Pod którą postacią jest Ciało i Krew Pana Jezusa obecna?*

Pod każdą z tych dwóch, tak chleba jak i wina.

278. *Kiedy przemieniają biskupi i kapłani chleb i wino w Ciało i Krew Pana Jezusa?*

W czasie Mszy świętej.

O ofierze Mszy świętej.

279. *Co jest Msza święta?*

Msza święta jest to nieustająca bezkrwawa ofiara Pana i Zbawiciela naszego.

280. *Kto ofiaruje się w Mszy świętej?*
Sam Jezus Chrystus pod postacią chleba i wina.

281. *Komu ofiaruje się Jezus Chrystus pod postacią chleba i wina we Mszy świętej?*
Ojcu swemu niebieskiemu.

282. *Kiedy ofiarował się Jezus Chrystus Ojcu swemu niebieskiemu po raz pierwszy?*
Jak umarł na krzyżu.

283. *Jakiej ofiary powtórzeniem jest ofiara Mszy świętej?*
Tej ofiary, którą Jezus Chrystus Ojcu swemu na krzyżu złożył.

284. *Czem jednak różni się ofiara Mszy świętej od ofiary na krzyżu?*
W ofierze Mszy świętej nie przelewa Jezus Chrystus Krwi swojej; w ofierze zaś na krzyżu przelał Swoją Krew Najświętszą.

285. *Kiedy ustanowił Jezus Chrystus ofiarę Mszy świętej?*
Na ostatniej wieczerzy.

O Komunii świętej.

286. *Co jest Komunia święta?*
Jestto prawdziwe pożywanie Ciała i Krwi Jezusa Chrystusa na posiłek duszy naszej.

287. *Kiedy powinniśmy przyjmować Komunię świętą?*
Koło Wielkanocy i w niebezpieczeństwie

śmierci; dobrze jednak jest często Komunią świętą przyjmować, bo czem jest chleb dla ciała, tem Komunia święta dla duszy.

288. *Co sprawia w nas Komunia święta?*
Łączy nas najściślej z Jezusem Chrystusem, osłabia w nas złe skłonności, daje nam siłę do czynienia dobrze, oczyszcza nas z grzechów powszednich, broni przed śmiertelnymi i zabezpiecza nam chwalebne zmartwychwstanie i szczęśliwość wieczną.

289. *Który człowiek dostępuje tych łask?*
Ten, który przyjmuje godnie Komunią świętą.

290. *Który człowiek przyjmuje godnie Komunią świętą?*
Ten, który jest w stanie łaski Boskiej uświęcającej, czyli jest wolny od grzechu śmiertelnego.

291. *Co więc powinniśmy uczynić, jeśli popełniliśmy grzech śmiertelny, nim przystąpimy do Komunii świętej, aby ją godnie przyjąć?*
Oczyścić duszę naszą ze wszystkich nam wiadomych grzechów przez Sakrament Pokuty świętej.

292. *Co popełniamy, przyjmując Komunię świętą w grzechu śmiertelnym?*
Ciężki grzech, który świętokradztwem nazywamy.

293. *Jak powinniśmy się przygotować do Komunii świętej, co do ciała?*

Powinniśmy być naczczo od północy, to jest, od północy nic nie jeść i nic nie pić i przyzwoicie się ubrać.

294. *Który człowiek może jednak przyjąć Komunię świętą, nie będąc naczczo?*
Ten, który jest ciężko chory.

O sakramencie pokuty świętej.

295. *Co jest Sakrament Pokuty świętej?*
Jestto ten Sakrament, w którym człowiek dostępuje odpuszczenia grzechów po Chrzcie świętym popełnionych.

296. *Co jednak musi człowiek uczynić, żeby mu w Sakramencie Pokuty były grzechy odpuszczone?*
Grzechy swoje sobie przypomnieć, za nie żałować, mieć mocną wolę więcej nie grzeszyć, szczerze się grzechów swoich wszystkich wyspowiadać i pokutę przez kapłana naznaczoną odprawić.

297. *Czego więc dostępujemy w Sakramencie Pokuty świętej?*
Odpuszczenia grzechów po Chrzcie świętym popełnionych i kary wiecznej a po części także i kary doczesnej, łaski uświęcającej lub jej pomnożenia, jeśliśmy ją mieli.

298. *Przez co przychodzi nam Kościół w po-*

moc przy odpokutowaniu kar doczesnych za grzechy?
Przez udzielanie odpustów.

O odpustach.

299. *Co jest odpust?*
Jestto darowanie przez Kościół kar doczesnych za te grzechy, które na spowiedzi wraz z karą wieczną są odpuszczone.

300. *Co powinniśmy czynić, aby odpustu dostąpić?*
Szczerze się grzechów wyspowiadać, godnie przyjąć Komunię świętą i wypełnić te dobre uczynki, które Kościół święty dla dostąpienia odpustów przepisuje.

301. *Jakie odpusty udziela Kościół?*
Zupełne i cząstkowe.

302. *Który odpust nazywamy zupełnym?*
Ten, przez który dostępujemy odpuszczenia wszystkiej kary doczesnej.

303. *Który odpust nazywamy cząstkowym?*
Ten, przez który dostępujemy odpuszczenia tylko pewnej części kary doczesnej.

304. *Co jest jubileusz?*
Jestto odpust zupełny, który Ojciec święty co 25 lat, lub też z powodu ważnych wypadków w Kościele udziela.

O ostatniem Olejem świętem namaszczeniu.

305. *Co jest ostatnie namaszczenie Olejem świętym?*

Jestto Sakrament, w którym chory przez namaszczenie Olejem świętym i modlitwę kapłana, przyjmuje łaskę Boską ku dobru duszy, a niekiedy i ciała.

306. *Co sprawia ostatnie namaszczenie Olejem świętym dla dobra duszy?*

Pomnaża łaskę Boską uświęcającą, gładzi grzechy powszednie i śmiertelne, których chory spowiadać się nie może i kary doczesne za grzechy już odpuszczone, nadto dodaje choremu sił do cierpliwego znoszenia choroby i zwyciężenia pokus szatańskich.

307. *Ile razy można ostatnie namaszczenie Olejem świętym w tej samej chorobie przyjmować?*

Tylko raz, jeśli zaś ta choroba przemija i znowu wraca, można je znowu przyjąć.

O Kapłaństwie.

308. *Co jest Sakrament Kapłaństwa?*
Jestto Sakrament, który przyjmującemu

go daje osobną łaskę i wraz z nią władzę kapłańską do jej godnego sprawowania.

309. *Kto ma władzę udzielania Sakramentu Kapłaństwa?*

Tylko Biskupi.

310. *Jaką władzę kapłańską odbiera kapłan wyświęcony?*

Władzę odprawiania ofiary Mszy świętej, sprawowania Sakramentów świętych, wyjąwszy Sakramentu Bierzmowania i Kapłaństwa, opowiadania słowa Bożego i prowadzenie wiernych do zbawienia.

O Małżeństwie.

311. *Co to jest małżeństwo?*

Jestto Sakrament, w którym dwie wolne osoby, mężczyzna i niewiasta, dożywotni związek małżeński z sobą zawierając, w obec swego pasterza lub innego kapłana do tego upoważnionego i dwóch świadków łaskę Boską odbierają do wypełnienia swych obowiązków.

312. *Jakie są obowiązki małżonków?*

Wzajemna miłość, przyświecanie sobie życiem bogobojnem i wychowanie dziatek w bojaźni Bożej.

313. *O czem powinni ci, którzy się do stanu małżeńskiego zabierają przedewszystkiem pamiętać?*

Aby lekkomyślnie się nie zaręczać, dostatecznie naukę religii znać, od przeszkód być wolnymi, uczciwie i niewinnie przed ślubem żyć, grzechów się swoich szczerze wyspowiadać i godnie Komunię świętą przyjąć.

314. *Co jest przeszkodą do zawarcia ważnego małżeństwa?*

Pokrewieństwo i powinowactwo do czwartego stopnia włącznie, powinowactwo duchowne, uroczysty ślub czystości, religia nie chrześcijańska z jednej strony, czasy zakazane, prosty ślub czystości, rozmaitość wyznania chrześcijańskiego.

O Modlitwie.

315. *Co jest modlitwa?*

Jestto wzniesienie duszy do Boga, aby Go wielbić albo prosić o łaskę potrzebną, lub też dziękować Mu za odebrane łaski.

316. *Która modlitwa jest najprzedniejsza?*

"Ojcze nasz"—czyli modlitwa Pańska.

317. *Do czego pobudza nas modlitwa Pańska?*

Do ufności i miłości synowskiej względem Boga, jako Ojca najlepszego.

318. *O co prosimy Boga, mówiąc: "Święć się imię Twoje?*

Aby wszyscy ludzie Boga poznali, miłowali i chwałę Jego szerzyli.

319. *O co prosimy Boga, mówiąc: "Przyjdź królestwo Twoje?*

Aby wszyscy ludzie byli dziećmi królestwa Chrystusowego na ziemi, czyli Kościoła Jego świętego, a po śmierci dostali się do królestwa niebieskiego.

320. *O co prosimy Boga, mówiąc: "Bądź wola Twoja, jako w niebie tak i na ziemi?"*

Aby wszyscy ludzie tak wolę Bożą na ziemi wypełniali, jak ją aniołowie i święci w niebie wypełniają.

321. *O co prosimy Boga, mówiąc: "Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj?"*

O to wszystko, co jest nam potrzebne dla duszy i ciała.

322. *O co prosimy Boga, mówiąc:' "Odpuść nam nasze winy jako i my odpuszczamy naszym winowajcom?"*

Aby nam Bóg tak grzechy nasze odpuścił, jak my odpuszczamy tym, którzy nas obrazili.

323. *O co prosimy Boga, mówiąc: "I nie wódź nas na pokuszenie?"*
Aby nas Bóg zachować raczył od wszelkich pokus do złego, lub też nam dać raczył łaskę potrzebną do ich oddalenia.

324. *O co prosimy Boga, mówiąc: "Ale nas zbaw od złego?"*
Aby nas Pan Bóg zachować raczył od wszelkiego złego a mianowicie od grzechu i potępienia wiecznego.

325. *Co znaczy "Amen?"*
Tyle, co niech się tak stanie.

Zdrowaś Marya, czyli pozdrowienie anielskie.

326. *Co znaczą słowa "Zdrowaś Marya?"*
Te słowa znaczą tyle, co bądź pozdrowiona Marya.

327. *Kto pozdrowił Najświętszą Maryę Pannę?*
Archanioł Gabryel.

328. *Kiedy pozdrowił Archanioł Gabryel Najświętszą Maryę Pannę?*
Gdy miała zostać Matką Boską.

329. *Jakiemi słowami pozdrowił Archanioł Gabryel Najświętszą Maryę Pannę?*
"Zdrowaś Marya łaskiś pełna, Pan z Tobą, błogosławionaś Ty między niewiastami."

330. *Co znaczą te słowa: "Łaskiś pełna?"*
Te słowa znaczą, że Najświętsza Marya Panna była zawsze pełna wszystkich łask Bożych.

331. *Co znaczą słowa: "Pan z Tobą?"*
Te słowa znaczą, że Bóg w szczególniejszy sposób był zawsze z Najświętszą Maryą Panną.

332. *Co znaczą słowa: "Błogosławionaś Ty między niewiastami?"*

Te słowa znaczą, że Najświętsza Panna Marya jest najszczęśliwsza ze wszystkich niewiast, będąc wybraną na Matkę syna Bożego, przez którego światu zbawienie przyniosła.

333. *Kto dodał do słów Archanioła Gabryela słowa: "I błogosławion owoc żywota Twojego?"*
Swięta Elżbieta.

334. *Kiedy dodała święta Elżbieta do anielskiego pozdrowienia słowa: "I błogosławion i t. d."*

Gdy ją Najświętsza Marya Panna po zwiastowaniu anielskiem odwiedziła.

335. *Co dodajemy do słów świętej Elżbiety?*
Imię "Jezus."

336. *Co znaczą słowa świętej Elżbiety: "I błogosławion owoc żywota Twojego "Jezus?"*

Te słowa znaczą, że z Jezusa, Syna Najświętszej Maryi Panny, wszelkie błogosławieństwo i wszelka łaska Boża na nas spłynęła.

337. *Kto dodał do pozdrowienia anielskiego po słowach świętej Elżbiety słowa: "Święta Maryo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi teraz i w godzinie śmierci naszej, Amen?"*

Kościół nasz święty.

338. *Dla czego dodał Kościół święty te słowa do pozdrowienia anielskiego?*

Aby nas nauczyć, jak mamy Najświętszą Maryą Pannę prosić, żeby we wszystkich potrzebach naszych a mianowicie w godzinę śmierci naszej u Boga za nami o pomoc się przyczyniła ku zbawieniu naszemu.

DODATEK PIERWSZY.

O błogosłwieństwach kościelnych.

339. *Co błogosławi i poświęca zwykle Kościół katolicki?*

Tu wszystko, co jest potrzebne do służby Bożej i pożytku naszego, tak ciała jako i duszy, jakoteż ubiory kościelne, sól, wodę, świece, palmy, popiół i t. d.

340. *Dla czego poświęca Kościół przeznaczone rzeczy do służby Bożej?*

Aby je oddzielić od pospolitego użytku i przeznaczyć wyłącznie do służby Bożej; nadto abyśmy je mieli w poszanowaniu i używali je z nabożeństwem.

341. *Dla czego błogosławi Kościół chleb, wino, sól, owoce i inner zeczy przeznaczone do użytku wiernych?*

Aby oddalić od tych rzeczy wpływ złego ducha, wyjednać tym, którzy je z wiarą używają, łaskę i pomoc Bożą w potrzebach duszy i ciała.

342. *Do czego napomina nas woda święcona, gdy się nią żegnamy lub pokropieni zostajemy?*

Abyśmy wodą łez naszych duszę naszą oczyścili.

343. *Kto dał władzę Kościołowi błogosławienia i święcenia?*

Pan Jezus.

344. *Kto ustanowił błogosławieństwa?*

Kościół święty.

Różaniec.

Różaniec składa się z wieńca najpiękniejszych modlitw i rozmyślań, w których najprzedniejsze tajemnice wiary naszej świętej,

jakoby róże pachnące, ze sobą są powiązane. Od tych tajemnic pochodzą nazwiska: różaniec *radosny, bolesny i chwalebny.*—Różaniec ten zaprowadził święty Dominik w trzynastym wieku. Kościół święty go potwierdził i udzielił tym, którzy go odmawiają, wiele odpustów. Cały różaniec składa się z 15 "Ojcze nasz" i 150 "Zdrowaś Marya" czyli z 15 dziesiątek i jednego "Wierzę w Boga." Przed każdym dziesiątkiem mówi się odpowiednią tajemnicę, a po każdym dziesiątku "Chwała Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu i t. d." "albo wieczny odpoczynek, i t. d." jeśli się różaniec ofiaruje za dusze zmarłych.

Sposób odmawiania różańca świętego najłatwiejszy jest:

1. Przygotowanie. Wziąwszy paciorki w rękę i przeżegnawszy się, mówiąc:
   Żałuję o Boże za moje złości,
   Jedynie dla Twojej miłości.

2. Intencya dostąpienia odpustów.
   Pragnę, o Panie, przez zasługi Najświętszej Maryi Panny i wszystkich Świętych stać się uczestnikiem wszystkich odpustów do tych pacierzy przyłączonych, które teraz mam odmówić, o ile mnie tego godnym uznać raczysz.

3. Ofiarowanie odpustów.
   Ofiaruję Ci, o Boże, wszystkie te odpusty za . . .

4. Do Krzyża odmówi się "Wierzę w Boga." Potem "Ojcze nasz" i trzy "Zdrowaś Marya" na intencyę Ojca świętego.

Teraz rozpoczyna się właściwy różaniec.

W poniedziałek i czwartek.

Tajemnica radosna.

1. Marya Jezusa Panną z Ducha świętego poczęła.
(1 Ojcze nasz, 10 Zdrowaś i Chwała Ojcu itd. albo wieczny odpoczynek itd.)
2. Marya Jezusa do Elżbiety niosła.
(1 Ojcze nasz, 10 Zdrowaś, 1 Chwała Ojcu itd.)
3. Marya Jezusa Panną w Betleem porodziła.
(1 Ojcze nasz, 10 Zdrowaś, 1 Chwała Ojcu itd.)
4. Marya Jezusa w kościele ofiarowała.
(1 Ojcze nasz, 10 Zdrowaś, 1 Chwała Ojcu itd.)
5. Marya Jezusa w kościele znalazła.
(1 Ojcze nasz, 10 Zdrowaś, 1 Chwała Ojcu itd.

We wtorek i piątek.

(*Tajemnica bolesna.*)

1. Jezu, któryś się dla nas w Ogrójcu krwawo pocił.

2. Jezu, któryś za nas był okrutnie biczowany.
3. Jezu, któryś za nas cierniem był koronowany.
4. Jezu, któryś za nas ciężki krzyż dźwigał.
5. Jezu, któryś za nas był ukrzyżowany.

W środę, sobotę i niedzielę.

Tajemnica chwalebna.

1. Jezu, któryś zmartwychpowstał.
2. Jezu, któryś do nieba wstąpił.
3. Jezu, któryś Ducha świętego zesłał.
4. Jezu, któryś N. Maryą Pannę wziął do nieba.
5. Jezu, któryś N. M. P. w niebie ukoronował.

Różaniec żywy.

Po 15 osób łączy się w jedno grono, czyli w jedną różę, każda osoba odmawia co dzień 1 Ojcze nasz i 10 Zdrowaś z odpowiednią tajemnicą, a więc wszystkie 15 osób razem odmawiają co dzień cały różaniec.—Do tego różańca są przywiązane osobne odpusty, udzielone przez Stolicę Apostolską.

Bractwo Szkaplerza świętego.

Do czego są członkowie bractwa Szkaplerza świętego obowiązani?

1. Zawsze szkaplerz nosić.
2. W główne święta Najświętszej Maryi Pan-

ny spowiedź odprawić i godnie Komunią świętą przyjąć.
3. Co dzień 7 Ojcze nasz i 7 Zdrowaś lub też koronkę odmówić.
4. W środy całego roku, o ile okoliczność i zdrowie pozwala, od mięsnych potraw się wstrzymać.

Uwaga. Kto tych obowiązków nie wypełni, nie grzeszy, ale nie dostępuje tej łaski Boskiej, której dostępują ci, którzy te obowiązki wypełniają.

DODATEK DRUGI.

NABOŻEŃSTWO CODZIENNE.

Przestroga.

Zaraz rano podnieś serce swe do Boga. Wspomnij, że Bóg na cię patrzy. Podziękuj Bogu za noc szczęśliwą. Wstawaj, ile możności, o jednej, pewnej godzinie, a wstawaj zaraz, przebudziwszy się. Ubieraj się skromnie i spiesznie, pamiętając, że oko Boskie patrzy na Ciebie i Anioł-Stróż stoi przy tobie. Ubrawszy się, przeżegnaj się wodą święconą.

Modlitwa poranna.

W imię Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen.

W pokorze padam przed Tobą, o Boże,

na kolana, i modlę się do Ciebie z czcią jak najgłębszą. Dziękuję Ci, żeś mnie tej nocy obronił od wszelakiego złego ciała i duszy, i nowego znowu dnia doczekać się pozwolił. Ofiaruję Ci za to, razem z zasługami Jezusa Chrystusa, wszystko, co dziś myśleć, mówić, czynić lub co cierpieć będę.

Ojcze nasz itd. Zdrowaś Marya itd.

Polecenie się N. Maryi Pannie.

O, Przenajświętsza Panno! Boża Rodzicielko, Maryo, Opiekunko moja! biorę Cię dnia dzisiejszego za Panią, za Matkę i Obronicielkę moję! polecam Ci ciało moje, duszę moją, życie moje, wieczność moją i wszystko, co mam, prosząc, abyś mnie za sługę przyjąć raczyła i abyś mnie doprowadziła do Królestwa wiecznego. Amen.

MODLITWY PODCZAS DNIA.

Modlitwa przed nauką.

O, nieskończony, dobrotliwy Panie i Ojcze mój, racz w miłosierdziu Swojem pobłogosławić dzisiejszej nauce mojej, aby z niej była

chwała dla Ciebie, a pożytek dla mnie i bliźnich moich. Amen.

Po nauce.

Dziękuję Ci, Panie Boże, za odebraną naukę. Spraw, abym na dobre jej użył (a), a pomnażając się w mądrości, abym i w łasce Twojej się pomnażał (a), iżbym tu na ziemi żył (a) szczęśliwie, a po śmierci, abym osiągnęł (ęła) wesele wieczne. Amen.

Przed jedzeniem.

Pobłogosław, Panie Boże, wszystkie dary, które będziem pożywali z Twojej świętej szczodrobliwości, przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Po jedzeniu.

Dziękujemy Ci, Panie Boże, za te dary, któreśmy pożywali z Twojej świętej szczodrobliwości, przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Przy pracy.

Pobłogosław Panie pracy mojej, abym pracując na ziemi, zapracował na niebo!

Przechodząc koło kościoła.

Niechaj będzie uwielbiony i pochwalony Przenajświętszy Sakrament, prawdziwe Ciało i Krew Pana i Zbawiciela naszego, Jezusa Chrystusa, który żyje i króluje Bóg w Trójcy jedyny, teraz, zawsze i na wieki wieków. Amen.

Przechodząc koło krzyża.

Chwalimy Cię i błogosławimy Cię, Panie Jezu Chryste, boś przez krzyż Twój święty świat odkupił!

Koło cmentarza.

Wieczny odpoczynek racz im dać Panie, a światłość wiekuista niechaj im świeci. Amen.

Wybierając się w drogę.

Panie Jezu Chryste, czuwaj nademną aby ta droga nie dała mi zboczyć z drogi, która do Ciebie prowadzi.

Swięta Maryo! bądź przewodniczką moją. Swięty Józefie, bądź opiekunem moim.

Pobożne westchnienie.

Panie, wszystko dla Ciebie! Pan mój i Bóg mój!

Nie mnie ale Tobie chwała!

Panie: oświeć, poradź, prowadź, ratuj, pociesz!

Święty Patronie, przyczyń się za mną!

O, Maryo, bez grzechu poczęta, módl się za nami, którzy się z ufnością do Ciebie uciekamy.

O, Jezu, cichy i serca pokornego, uczyń serce moje wedle serca Twego.

Jezu nasze kochanie—nie opuszczaj nas, Panie!

Akty chrześcijańskie.

Akt wiary. Wierzę w Ciebie, Boże żywy, w Trójcy jedyny, prawdziwy. Wierzę coś objawił, Boże, Twe słowo chybić nie może!

Akt nadziei. Ufam w Tobie, boś Ty wierny, wszechmocny i miłosierny.

Akt miłości. Boże! choć Cię nie pojmuję, jednak nad wszystko miłuję.

Akt żalu. Ach, żałuję za me złości! jedynie dla Twej miłości. Bądź miłościw mnie grzesznemu (ej).

MODLITWY WIECZORNE.

Wstępna przestroga.

Jak ważną jest rzeczą dzień dobrze rozpocząć, tak ważną dobrze go zakończyć. Łaski, któreśmy w ciągu dnia otrzymali, i opieka Boża wśród nocy, wymagają tego, ażebyśmy się do Boga udawali i przed pójściem na spoczynek. Kto może mówić, że nie umrze tej nocy?

Modlitwa wieczorna.

Boże, Ojcze litościwy, Zbawicielu i Panie mój! Za łaską Twoją oto dzień jeden przeżyłem (am) szczęśliwie. Wielu, co rano jeszcze zupełnem cieszyli się zdrowiem, już się rozstali z tym światem, inni pasują się z śmiercią w boleściach; ja udaję się w zupełnem zdrowiu na spoczynek. Składam Ci, o Ojcze, dzięki za wszystkie dobrodziejstwa za zdrowie, pożywienie, za rozum i siły do pracy, głównie zaś za to, żeś mnie w dobroci Swojej zachował od tylu niebezpieczeństw duszy i ciała.

Boże mój, weźmij mnie w Swą wszechmocną opiekę i użycz mi szczęśliwego spoczynku nocnego. Zachowaj mnie od wszelakiego nieszczęścia, od grzechu i nieszczęśliwej śmierci. Ojcze, w ręce Twoje polecam ducha mego.

Pozdrowienie wieczorne Najświętszej Maryi Panny.

Zanim zamknę oczy moje do snu, pozdrawiam Cię z całego serca, święta Panno Maryo. Proszę Cię, uproś mi odpuszczenie grzechów i broń mnie tej nocy przeciw wszystkim niebezpieczeństwom świata, ciała i złego ducha. Wyjednaj mi, o Matko miłosierdzia, przez nieskończone zmiłowanie się Boskiego Twego Syna dary łask Jego, ażebym wzmocniony (a) w prawdziwej wierze, utwierdzony (a) w nadziei i stateczny (a) w miłości, po tem życiu godzien (dna) był (a) osięgnąć koronę wiecznej szczęśliwości. Amen.

Modlitwa do Anioła Stróża.

O, Aniele Boży! Stróżu mej duszy, proszę Cię, abyś mnie nigdy nie odstępował. Prowadź mnie, nieudolne dziecko, za rękę, odwracaj od grzechu, a prowadź do dobrego. Strzeż mnie od widomych i niewidomych nieprzyjaciół i módl się za mną do Boga. Niech będę posłuszny (a) natchnieniom Ducha świętego, a w godzinę śmierci niech stanę razem z Tobą przed tronem Bożym. Amen.